

1 לאכול ממנו, ואפילו את ראש אוון הבהמה שהיא רכה וממחרת
 2 להיצלות בחריכה ובצליה זו נעשית ראוייה לאכילה, ואין בזה משום
 3 בישולי עכו"ם, אִלְמָא לְעַבְדֵי שְׁעָרֵי קַמִּיבְרִין – ומוכח שכיון שכונת
 4 הגוי אינה לבישול, אלא להסיר את השערות, אין בזה משום בישולי
 5 עכו"ם, הֵבָא נְמִי – ואף באן נאמר לְגַלְוֵי אֲנִימָא קַא מִיבְרִין – שכונת
 6 הגוי אינה לצלות את החגבים אלא לשרוף את הקנים ולגלות את פני
 7 האגם, אף שמחמת כן נצלו החגבים אין בזה משום בישולי עכו"ם.
 8 הגמרא חזרת לבאר את הדין כפי שפירשה בתחילה. אומרת
 9 הגמרא: לְעוֹלָם מדובר באופן דְלָא יָדַע הֵי מְהוּר וְהֵי מְמַא, ולכן
 10 אסור לאכול את כל החגבים, וְהִטְעַם שנאמרה מימרא זו דווקא
 11 בעובד כוכבים, היינו כיון שִׁמְעֵשָׁה שְׁהִיָּה, בְּעוֹבֵד בּוֹכְבִים הָיָה –
 12 המעשה שמחמתו נאמרה מימרא זו היה כשעובד כוכבים שרף את
 13 האגם, ואמנם דין זה יהא שייך גם בישראל, כיון שאין ניכר איזה
 14 חגבים טהורים ואיזה טמאים.
 15 הגמרא מבארת את עיקר הדין שהובא לעיל, לגבי גוי שבישל שלא
 16 בכוננה: גּוֹפָא, אִמְרַי (רַבָּה פַר פַּר הֵנָּה) אִמְרַי רַבִּי יוֹחֲנָן, הָאֵי עוֹבֵד
 17 בּוֹכְבִים דְּהַרְיָף רִישָׁא – גוי שחרף את ראש הבהמה כדי להסיר
 18 ממנה את השיער, שְׂרִי לְמִיבַל מִינֵיהּ אִפְּלִי מִרִישׁ אֻנְיָה – מותר
 19 לאכול אפילו מראש האוון, שממחרת להיצלות אפילו בחריכה, ואין
 20 בזה משום בישולי עכו"ם, כיון שלא התכוין לבשל.
 21 הגמרא לומדת מכך דין נוסף: אִמְרַי רַבִּינָא, הֲלָכָה – כיון שחידש כן
 22 רבי יוחנן, יש ללמוד מכך דין נוסף, הָאֵי עוֹבֵד בּוֹכְבִים דְּהָדָא
 23 סִיבְתָא לְאַתְוֵנָא – עובד כוכבים שהשליך יתד של עץ לתנור כדי
 24 לייבשו, והסיק את התנור, וְקָבַר בְּהַ יִשְׂרָאֵל קָרָא מְעִיקְרָא –
 25 ומתחילה, קודם שהסיק העובד כוכבים את התנור, טמן ישראל
 26 דלעת בתנור ועל ידי הסקת התנור התבשלה הדלעת, שְׁפִיר דָּמֵי –
 27 מותר לאוכלה ואין בזה איסור בישולי עכו"ם.
 28 שואלת הגמרא: פְּשִׁיטָא, דכיון שלא היתה כוונת העובד כוכבים
 29 לבישול, הרי זה דומה לדינו של רבי יוחנן. משיבה הגמרא: מְהוּ
 30 דְּתִימָא – היית יכול לומר שהעובד כוכבים שהכניס את היתד לתנור,
 31 לְבִיבְתָא מְנָא קַא מִיבְרִין – כוונתו לבשל את היתד, כלומר לרכבו
 32 שדחו כעין בישול, וכיון שדחתה כוונתו למעשה בישול ממילא אף
 33 הדלעת של ישראל אסורה, קַא מְשַׁמְעַ לָן רַבִּינָא דְלִשְׁרִירֵי מְנָא
 34 קַא מִיבְרִין – שכונת העובד כוכבים היא לחזק את היתד, שאין זה
 35 דומה לבישול, וממילא אין בזה משום בישולי עכו"ם.
 36 הגמרא מביאה את ההלכה בענין בישול שנעשה על ידי ישראל וגוי
 37 יחד: אִמְרַי רַבִּי יְהוּדָה, אִמְרַי שְׂמוּאֵל, הִנִּיחַ יִשְׂרָאֵל בְּשָׂרָה עַל גְּבִי
 38 גְּחָלִים כדי לבשלו, וְכַא עוֹבֵד בּוֹכְבִים וְהִפְךָ בּוֹ – הפך את הבשר
 39 מצד לצד, הבשר מותר.
 40 מבררת הגמרא: הִיבֵי דָּמֵי – באיזה אופן אמר שמואל דין זה, אִילִימָא
 41 – אם מדובר באופן דָּאֵי לֹא הִפְךָ בֵּיהּ הָיָה הָיָה בְּשִׁיל – שגם ללא הפיכת
 42 העובד כוכבים היה הבשר מתבשל, פְּשִׁיטָא שהבשר מותר, שהרי
 43 לא סייע כלל לבישולו. אִלְמָא לָאוּ – ודאי מדובר באופן דָּאֵי לֹא הִפְךָ
 44 לֹא הָיָה בְּשִׁיל – לא היה הבשר מתבשל כלל, ואם כן אֲמַאי מוֹתָר,
 45 רק הפיכתו על ידי העובד כוכבים גרמה לבישולו, וּבִישוּלֵי עוֹבְדֵי
 46 בּוֹכְבִים נִינְהוּ – הוא, ועליו להאסר. מבארת הגמרא: לֹא צְרִיבָא –
 47 לא הוצרך שמואל לחדש דין זה, אלא באופן דָּאֵי לֹא הִפְךָ הָיָה
 48 בְּשִׁיל בְּתַרְתֵּי שְׁעֵי, וְהִשְׁתָּא קַא בְּשִׁיל בְּתַרְתֵּי שְׁעֵתָא – שלולי
 49 הפיכתו על ידי הגוי היה מתבשל בשתי שעות, והפיכת הגוי זיזרה את
 50 בישולו והתבשל בשעה אחת. מְהוּ דְּתִימָא קְרִיבֵי בִישוּלֵי מִלְתָּא
 51 הִיא – היית סבור לומר שזירוף הבישול נחשב כמעשה חשוב, והרי זה
 52 כבישול עכו"ם, קַא מְשַׁמְעַ לָן שְׂמוּאֵל שאין זה מעשה חשוב, וכיון
 53 שאף לולי מעשה העובד כוכבים היה הבשר מתבשל מכח מעשה
 54 הישראל, הבשר מותר.
 55 מקשה הגמרא: וְהָאִמְרַי רַבִּי אֶסִי, אִמְרַי רַבִּי יוֹחֲנָן, כֹּל מֵאֵבֶל שְׂהוּא
 56 מבושל קצת, כִּמְאֵבֶל כֵּן דְּרוּסָאֵי – כשיעור אכילת השודד ששמו
 57 'בן דרוסאי', שהיה אוכל מאכלים מבושלים רק במקצת, אף אם בא
 58 עובד כוכבים והשלים את בישולו אין בו משום בישולי עובְדֵי

1 הגמרא מבארת באופן אחר את טעם האיסור של בישולי עכו"ם:
 2 אִלְמָא איסור זה הוא מְדַרְבְּנָן, וגזרו כן כדי שלא יהא ישראל רגיל
 3 אצל הגוי במאכל ומשתה, ויאכילנו דבר טמא, וְקָרָא – והפסוק
 4 שהובא לעיל, שהוקשו מאכלי עובדי כוכבים המותרים למים,
 5 אֲסֻמְכָתָא בְּעִלְמָא – הובא כסמך בלבד לדין זה, אך אין זה מקור
 6 האיסור.
 7 הגמרא מבארת באלו מאכלים נאמר האיסור של 'בישולי עכו"ם':
 8 אִמְרַי רַבִּי שְׂמוּאֵל פַּר רַבִּי יִצְחָק, אִמְרַי רַבִּי, כֹּל הַנְּאֵבֶל כְּמוֹת שְׂהוּא
 9 חֵי – שראוי להאכל ללא בישול, אף אם בישלו הגוי אין בו משום
 10 איסור בישולי עובְדֵי בּוֹכְבִים, כיון שלא הועיל בבישולו כלום, ואין
 11 לזה שם 'בישול'. כְּסוּדָא מְתַנּוּ הֵבֵי – בישיבה שבעיר טורא שנו כך
 12 את דברי רב, אמנם בישיבה שִׁפְסוּמְדִיתָא, מְתַנּוּ הֵבֵי – שנו בלשון
 13 אחר, אִמְרַי רַבִּי שְׂמוּאֵל פַּר רַבִּי יִצְחָק, אִמְרַי רַבִּי, כֹּל שְׂאִינּוּ נְאֵבֶל
 14 עַל שוֹלְחָן מְלָכִים לְחֶפְתָּ בּוֹ אֶת הַפֶּת – לאוכלו יחד עם הפת, אף
 15 אם בישלו הגוי אין בו משום איסור בישולי עובְדֵי בּוֹכְבִים, כיון
 16 שאינו דבר חשוב, ואין חשש שימנין את הישראל לאכול אצלו
 17 מאכל כזה.
 18 מבררת הגמרא: מֵאֵי בִינְיֵיהוּ – באילו מאכלים יהיה חילוק בין שתי
 19 הלשונות. מבארת הגמרא: אִיבָא בִינְיֵיהוּ – החילוק ביניהם הוא
 20 בְּדִגִים קְמָנִים, וְאִרְדֵי – פטריות, וְדִיִּיקָא – חיטים או שעורים כושיים
 21 ומבושלים. שכל אלו אינם נאכלים חיים, וללשון הראשון יש בהם
 22 איסור בישולי עכו"ם. אך אינם עולים על שולחן מלכים, ולכן ללשון
 23 השני אין בהם משום בישולי עכו"ם.
 24 מימרא נוספת בענין זה: אִמְרַי רַבִּי אֶסִי, אִמְרַי רַבִּי, דְּגִינִים קְמָנִים
 25 מְלוּחִיִּים, שמחמת מליחותם הדרך לאוכלם ללא בישול, אף אם
 26 בישלם הגוי אין בָּהֶן מְשוּם בִישוּלֵי עוֹבְדֵי בּוֹכְבִים, כיון שהם
 27 נאכלים כמות שהם חיים.
 28 דין נוסף: אִמְרַי רַבִּי יוֹסֵף, אותם דגים קטנים מלוחים, אִם צִלְחָן עוֹבֵד
 29 בּוֹכְבִים באש, הרי הם מותרים באכילה, וּסְוִמְדֵי יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם
 30 מְשוּם עִירוּבֵי תְבִישׁוּלָן, כלומר, אף שלענין בישולי עכו"ם אין זה
 31 בישול חשוב, מכל מקום לענין עירוב תבשילין שיש בו צורך בדבר
 32 מבושל, נחשב הדבר כבישול, ואפשר לערב בו, ואין אומרים
 33 שהדברים סותרים זה את זה.
 34 ממשיך רב יוסף ואומר: וְאֵי עֲבָדֵיהוּ עוֹבֵד בּוֹכְבִים כְּסָא דְּהַרְסָנָא
 35 – ואם עשה העובד כוכבים מאותם דגים קטנים מלוחים מאכל הקרוי
 36 'כסא דהרסנא', והיינו שטיגן את שומן הדגים עם קמח, אֲסוּר, כיון
 37 שמאכל זה אינו נאכל ללא בישול.
 38 שואלת הגמרא: פְּשִׁיטָא – פשוט שמאכל זה אסור, שהרי ללא
 39 הבישול אינו ראוי לאכילה. משיבה הגמרא: מְהוּ דְּתִימָא – היית
 40 יכול לומר דְּהַרְסָנָא עֵיקָר – שיעיקר המאכל הוא שומן הדגים עצמם,
 41 והרי הם נאכלים כמות שהם אף ללא בישול, קַא מְשַׁמְעַ לָן קִימְחָא
 42 עֵיקָר – השמיענו רב יוסף שהעיקר הוא הקמח שבמאכל, וכיון שקמח
 43 אינו ראוי להאכל ללא בישול, הרי זה בכלל איסור בישולי עכו"ם.
 44 הגמרא מביאה דין נוסף, ומבררת אם הוא שייך לבישולי עכו"ם: אִמְרַי
 45 רַבִּי בְּרוּחִנָא, אִמְרַי רַבִּי, עוֹבֵד בּוֹכְבִים שֶׁהִצִּית אֶת הָאוּר [–את האש] בְּאֵנָם
 46 – מקום שיש בו קנים, כֹּל הַחֲנֻכִּים שֶׁנִּשְׂרָפוּ בְּאֵנָם, אֲסוּרִין.
 47 מבררת הגמרא: הִיבֵי דָּמֵי – באיזה אופן נאמר דין זה, אִילִימָא באופן
 48 דְּמַחְמַת הַשְּׂרִיפָה לֹא יָדַע הַיִּשְׂרָאֵל הֵי מְהוּר וְהֵי מְמַא – איזה חגב
 49 טהור ומותר באכילה ואיזה חגב טמא, אם כן קשה, מֵאֵי אִירְיָא –
 50 מדוע נשנה דין זה דווקא בְּעוֹבֵד בּוֹכְבִים שהצית את האש באגם, הרי
 51 אִפְּלִי אם יִשְׂרָאֵל עשה כן נְמִי – גם כן כל החגבים אסורים מספק.
 52 אִלְמָא אם תרצה לומר שהאיסור הוא מְשוּם בִישוּלֵי עוֹבְדֵי בּוֹכְבִים,
 53 שהצתת האש על ידי העובד כוכבים צלחת את כל החגבים, ואף
 54 הטהורים נאסרו באכילה משום בישולי עכו"ם, גם כן קשה, כִּי הָאֵי
 55 גְּוֹזְנָא מִי אֲסִיר – וכי באופן כזה יש איסור בדבר, וְהָאִמְרַי רַבִּי הֵנֵן פַּר
 56 אֶמִי, אִמְרַי רַבִּי פְּדָת, אִמְרַי רַבִּי יוֹחֲנָן, הָאֵי עוֹבֵד בּוֹכְבִים דְּהַרְיָף
 57 רִישָׁא – גוי ששרף במקצת את ראש הבהמה כדי להסיר את
 58 השערות, שְׂרִי לְמִיבַל מִינֵיהּ אִפְּלִי מִרִישׁ אֻנְיָה – מותר לישראל

1 בּוֹכְבִים, ויש לדיוק מדברי רבי יוחנן, הָא – אבל מאכל שאִינוּ מבושל
 2 עדיין כְּמֵאֵכֶל בֶּן דְרוֹסַאי, יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם בְּשׂוּלֵי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים, ואם
 3 כן באופן שאמר בו שמואל את דינו, שהישראל רק הניח את הבשר
 4 על גבי גחלים, ומשמע דהיינו אפילו אם עדיין לא היה מבושל
 5 כמאכל בן דרוסאי, צריך להיאסר כשהפכו העובד כוכבים וקירב את
 6 בישולו, ואילו מדברי שמואל מוכח שהבשר מותר.

7 מתרצת הגמרא: הָתָם – בדינו של רבי יוחנן, מדובר פְּגוֹן דְּלֵאחַר
 8 שהתבשל על ידי הישראל במקצת הוציאו מהתנור וְאוֹתְבִיהָ
 9 בְּסִילְתָא – הניחו בסל, ולא היה עתיד להגמר בישולו, וְשָׁקְלִיהָ עוֹבֵד
 10 כּוֹכְבִים וְאוֹתְבִיהָ פְּתִנוּרָא – ונטלו העובד כוכבים מהסל והניחו
 11 בתנור וגמר את בישולו, ובזה אמר רבי יוחנן שרק אם היה המאכל
 12 מבושל כבר כמאכל בן דרוסאי, מותר, אבל אם עדיין לא היה

13 מבושל אפילו בשיעור זה, כיון שעיקר הבישול נעשה על ידי העובד
 14 כוכבים, הבשר אסור. אבל בדין של שמואל היה הבשר מונח על גבי
 15 גחלים מכח הישראל, והיה עתיד להתבשל אף ללא מעשה העובד
 16 כוכבים, ולכן אף שהפכו העובד כוכבים וזירז את בישולו, הבשר
 17 מותר.

18 מסייעת הגמרא לדברי שמואל מבריייתא: תִּנְיָא גְמֵי הָכִי – שנינו
 19 בבריייתא כדברי שמואל, מְנִיחַ יִשְׂרָאֵל [–רשאי ישראל להניח] בְּשָׂרָא
 20 עַל גְּבֵי גָחְלִים, וְכֵא עוֹבֵד כּוֹכְבִים וּמְהַפֵּךְ בּוֹ עַד שֵׁיבָא יִשְׂרָאֵל
 21 מִבֵּית הַבְּנֵי אִו מִבֵּית הַמְּדַרְשׁ, וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ מְשׁוּם אִיסוּר בִּישׂוּלֵי
 22 עֲבוּרִים. וכן שוֹפְטֵת [–מניחה] אִשָּׁה קְדִירָה עַל גְּבֵי פִירָה, וְכֵאֵת
 23 עוֹבְדֵת כּוֹכְבִים

עבודה זרה דף לח עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עזו והדר" (ליום שלישי) קלה

59 ביצתה צלוייה שלהם אסורה. שָׁמַן של עובדי כוכבים, שאסורו
60 חכמים, רבי יהודה הנשיא ובית דינו נָמְנו עָלָיו – עמדו למנין,
61 והתירוהו על פי הרוב.
62 הגמרא מבררת מה היא 'המטליא' המוזכרת בברייתא: תניא, היא
63 הקרויה הַמְטְלִיא, היא הקרויה פְּשְׁלִיא, היא הקרויה שִׁיעָתָא.
64 מבארת הגמרא: מאי – מה היא שִׁיעָתָא, אָמַר רַבָּה בַר בַּר חִנָּה,
65 אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הִיא אַרְבָּעֵין שָׁנָיִם דְּנִפְיָךְ הִיא עוֹבְדָא מְצַרִּים –
66 דבר זה יצא ממצרים כבר לפני ארבעים שנה, ורַבָּה בַר בַּר חִנָּה
67 דִּיבִיחַ – בעצמו אָמַר, הִיא שְׁתַּיִן שָׁנָיִם דְּנִפְיָךְ הִיא עוֹבְדָא מְצַרִּים
68 – לפני שישים שנה יצא דבר זה ממצרים, וְלֹא פְּלִיגִי – ואין מחלוקת
69 ביניהם, אלא מַר בְּשָׁנֵיהּ וְמַר בְּשָׁנֵיהּ – רבי יוחנן אמר זאת בזמנו, ואז
70 עברו רק ארבעים שנה, ורבה בר בר חנה אמר בזמנו, שאז כבר עברו
71 שישים שנה. וכך היו עושים, מֵייתו בִּיּוֹרָא דְּכַרְפָּסָא – היו מביאים
72 זרע של כרפס, וּבִיּוֹרָא דְּבִיתָנָא – זרע של פשתן, וּבִיּוֹרָא
73 דְּשֶׁבֶלִילְתָא – זרע של תילתן, וְתָרוּ לְהוּ בְּהַדִּי הַדִּי בְּפִשְׁוֵי –
74 ושורים את כולם יחד במים פושרים, וְשָׁבְקוּ לֵיהּ עַד דְּמַקְבֵּל –
75 ומניחים אותם כך עד שהם צומחים. ואחר כך מֵייתִי הַצְּבִי חַדְתִּי
76 וְקִלְוִי לְהוּ מֵיא – מביאים כדים חדשים וממלאים אותם מים, וְתָרוּ
77 בְּהוּ בְּרִנְשִׁתָּא – ושורים באותם מים סוג אדמה מסויים המכונה
78 'ארגישתא', וּמְדַבְּקִין בֵּיהּ – ומדביקים בתוך אותה אדמה את הזרעים
79 שהתחילו לצמוח, וְעֵילִין לְבִי כְּנִי – ונכנסים לבית המרחץ, אַדְּפָקוּ,
80 מְלַבְּבִי – ועד שהיו יוצאים משם, כבר היו אותם זרעים מלבלבים
81 וצומחים הרבה, וְאִכְלִי מֵינֵיהוּ – ואוכלים מהם לאחר יציאתם מבית
82 המרחץ, כדי לצנן עצמם מחום המרחץ, וְקִיּוּרֵי מְכִינְתָא דְּרִישִׁיהוּ
83 עַד טוֹפְרָא דְּכַרְפָּעִיהוּ – ועל ידי כך היו מתקררים משערות ראשיהם
84 ועד ציפרי רגליהם, כלומר כל גופם היה מצטנן מחמת מאכל זה.
85 והשמיעה לנו הברייתא שמאכל זה מותר גם אם שורים אותו במים
86 חמים, כיון שהוא נאכל כמות שהוא חי, שהרי אפשר לשרותו במים
87 קרים.
88 אָמַר רַב אַשִּׁי, אָמַר לִי רַבִּי חֲנִינְאֵל עַל מִימְרָא זו של רבי יוחנן, 'מִילִין'
89 – דבר שקר הוא, שלא יתכן שילבלבו הצמחים בשעה אחת. וְאָמַר
90 לֵה – ויש אומרים שכך אמר רבי חנינא, 'בְּמִילִין' – על ידי דיבור של
91 כשפים הם עושים כן, שילבלבו בשעה אחת.
92 הגמרא מביאה ברייתא בדין קדירה שבישלו בה עובדי כוכבים: תָּנוּ
93 רַבְּנָן, הַ'כּוֹסֶפֶן' שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים – פסולת של תמרים שנשארה
94 לאחר שעשו שיכר מהתמרים, המכונה 'כוספן', ואוכלים את אותה
95 פסולת על ידי שחולטים אותה במים חמים, שְׁחֹחְמוּ חֲמִין – שחוממו
96 המים שלו בכלי של עובד כוכבים, אם חוממו אותם מים בַּיּוֹרָה
97 דְּדוּלְהָ, אָסוּר, כיון שיש לחשוש שבישלו דבר איסור באותה יורה,
98 ועתה פלטה היורה את טעם האיסור. אך אם עשו כן בַּיּוֹרָה קַמְנָה,
99 מוֹתָר, ואין חוששים שבישלו דבר איסור באותה יורה. וְאִיזוּ הִיא
100 'יורה קמנה' לענין זה, אָמַר רַבִּי יְנָאי, כָּל שֶׁפִי הַיּוֹרָה צָר כָּל כֶּךָ, עַד
101 שְׂאִין צָפוּר דְּרוּר יוֹבֵל לִיכְנֶס בְּתוֹכָהּ, שבירה כזו אין חשש
102 שהכניסו דבר איסור.
103 שואלת הגמרא: וְדִלְמָא אֲדוּמוּי אֲדוּמוּי וְעֵילִינָה – שמא חתכו את
104 הציפור לחתיכות והכניסוהו כן ליורה, ונמצא שהוטרפה היורה.
105 משיבה הגמרא: אָלָא, יש לגרוס בברייתא 'כָּל שְׂאִין רֹאשׁ צָפוּר
106 דְּרוּר יוֹבֵל לִיכְנֶס בְּתוֹכָהּ', ואין דבר איסור קטן יותר מראשה של
107 ציפור דרוּר, ובירה כזו אין חשש שבישלו בו דבר אסור.
108 הגמרא מקשה סתירה בין ברייתות. מקשה הגמרא: וְהִתְנִיא בְּרִייתָא
109 לגבי כוספן שחוממו המים שלו ביורה של עובדי כוכבים, אַחַת יוֹרָה
110 דְּדוּלְהָ, אַחַת יוֹרָה קַמְנָה, מוֹתָר, ולא כמו שהתבאר בברייתא
111 הקודמת, שבירה גדולה אסור.
112 מתרצת הגמרא: לֹא קְשִׁיָא, הֵיא – הברייתא הראשונה נשנתה בְּמֵאָן
113 דְּאָמַר – כדעת הסובר שנתן טַעַם לְפָנֵם אָסוּר – קדירה הפולטת
114 טעם של איסור לתוך המאכל אוסרת את המאכל, אף שעבר על
115 הקדירה לילה מעת בישול האיסור, וטעם האיסור כבר נפגם, ולכן
116 אסרה הברייתא הראשונה את הכוספן שהוחמו מימיו ביורה גדולה.

1 וּמְנִיחָה – ומהפכת את התבשיל בקף, עַד שְׁתָּבֵא הישראלית מִבֵּית
2 הַמֶּרְחָץ אִו מִבֵּית הַבְּנֵי, וְאִינָה חוֹשֶׁשֶׁת מְשוּם בְּשׁוּלֵי עַבְרָם,
3 והיינו כדברי שמואל, שאם הישראל הניח את התבשיל על גבי האש,
4 אף שהעובד כוכבים זירו וקירב את בישולו, אין בו משום בישולי
5 עבִיִם.
6 הגמרא דנה באופן שהגוי התחיל את הבישול, והישראל סיימו:
7 אִיבִיעָא לְהוּ – נסתפקו בני הישיבה, הֲנִיחַ עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים בֶּשֶׂר עַל גְּבִי
8 גַחְלִים, והיה הבשר עתיד להתבשל, וְהִפֵּךְ יִשְׂרָאֵל את הבשר וקירב
9 את בישולו, מָהוּ – האם הותר בכך הבשר, או כיון שלולי הישראל
10 גם כן היה הבשר מתבשל מכח הגוי, הוא נחשב כבישולי עבִיִם,
11 ואסור.
12 פורשת הגמרא את הספק: אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, דִּין זֶה נִלְמַד בְּקֵל
13 וְחוּמְרָא מִהַדִּין הַקּוּדָם, שהניח ישראל את הבשר על גבי הגחלים
14 והפכו הגוי, שהבשר מותר, שהרי אם באופן שְׁמָרוּ – סיום הבישול
15 נעשה בְּיַד עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים, מוֹתָר, אף שבזה יש יותר טבא לגזור, כיון
16 שהוא נהנה מיד העובד כוכבים ממש, באופן שְׁמָרוּ נעשה בְּיַד
17 יִשְׂרָאֵל, לֹא כָּל שָׁבֵן שִׁיחָא הַבֶּשֶׂר מוֹתָר.
18 מסייעת הגמרא לדברי רב נחמן בר יצחק: אֵיתָמַר נָמִי – אף נאמר דין
19 זה בבית המדרש, אָמַר רַבָּה בַר בַּר חִנָּה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאָמַר
20 לֵה – ויש אומרים שאָמַר זאת רַב אַחָא בַר בַּר חִנָּה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
21 בֵּין שְׁנֵי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים אֵת הַבֶּשֶׂר עַל הַגַּחְלִים, וְהִפֵּךְ יִשְׂרָאֵל, וְבֵין
22 שְׁנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִפֵּךְ עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים, מוֹתָר. וְאִיזוּ אָסוּר, עַד שְׁתָּבֵא
23 תְּחִלְתוֹ וְגָמְרוּ בְּיַד עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים.
24 מביאה הגמרא הלכה הנלמדת מדין זה: אָמַר רַבִּינָא, הִלְכָתָא – כך
25 היא ההלכה, הֵיא רִיפְתָא – פת זו האפויה בתנור, דְּשָׁנָר – שהסיק את
26 התנור עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים, וְאָפָה – הכניס את הפת לתנור יִשְׂרָאֵל, אִי
27 נָמִי – וכן אם שָׁנָר יִשְׂרָאֵל וְאָפָה עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים, אִי נָמִי – וכן אפילו
28 אם שָׁנָר עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים, וְאָפָה עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים, וְאָתָא יִשְׂרָאֵל וְחָתָה
29 בָּהּ תַּחְתּוּי – ובא ישראל תוך כדי אפיית הפת וחתה בגחלים, ובוזה
30 הגביר את האש והחום בתנור, שְׁפִיר דָּמִי – מותר לאוכלה, כיון
31 שהישראל השתתף באפיית הפת.
32 הגמרא דנה במאכלים מסוימים, אם יש בהם משום איסור בישולי
33 עבִיִם: דְּגַ מְלִית, שאינו מתבשל אלא נאכל כמות שהוא, ומלחו
34 עובד כוכבים, הֲיִקְיָה שָׂרִי – היתיר, כיון שאין זה בישול כלל, וְרַבִּי
35 יוֹחָנָן אָסַר, כיון שמליחתו מכשירה אותו לאכילה, והרי זה כבישול.
36 בִּיצָה צְלוּיָה, שצלאה עובד כוכבים בקליפתה, בַּר קֶפְרָא שָׂרִי –
37 מתיר, כיון שהביצה טמונה בתוך קליפתה, ואין העובד כוכבים נוגע
38 במאכל. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָסַר אף באופן כזה שאין העובד כוכבים נוגע
39 במאכל.
40 בִּי אַחָא – כשבא רַב דִּימִי מארץ ישראל אָמַר, אַחַד – בין דְּגַ מְלִית,
41 וְאָחַד – ובין בִּיצָה צְלוּיָה, חֲזִיקָה וְכַר קֶפְרָא שָׂרוּ – היתירו, וְרַבִּי
42 יוֹחָנָן אָסַר.
43 הגמרא מביאה מעשה בענין זה: רַבִּי חֵיָא פְּרוּוָא, אִיקְלַע לְבִי רִישׁ
44 גְלוּתָא – הודמן לבית ריש גלותא, אָמְרוּ לֵיהּ בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁל רִישׁ
45 גְלוּתָא, בִּיצָה צְלוּיָה עַל יַד עוֹבֵד כּוֹכְבִּים, מָאִי – מה דינה. אָמַר לְהוּ
46 רַבִּי חֵיָא פְּרוּוָא, חֲזִיקָה וְכַר קֶפְרָא שָׂרוּ – היתירו, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָסַר,
47 וְאִין דְּבָרָיו שֶׁל אַחַד נַפְסִיק בְּמָקוֹם – נגד שְׁנַיִם, ולכן הלכה
48 כמתירים. אָמַר לְהוּ רַב יְבִיד לְבֵנֵי בֵיתוֹ שֶׁל רִישׁ גְלוּתָא, לֹא תַצִּיתוּ
49 לֵיהּ – אל תשמעו לדברי רבי חייא פרוואה, כיון דְּהָכִי אָמַר אֲבוּי,
50 הִלְכָתָא בְּיוֹתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן – ההלכה היא כרבי יוחנן, שביצה זו
51 אסורה. הלכו בני ביתו של ריש גלותא וְאִשְׁקִיחוּהוּ נְגוּטָא דְּחֵלָא –
52 השקו את רב זביד כוס של חומץ, כיון שהיה מחמיר עליהם, וְנָח
53 נְפְשֵׁיהּ – ונפטר רב זביד.
54 הגמרא מביאה ברייתא העוסקת בדינם של מאכלים נוספים: תָּנוּ
55 רַבְּנָן, הַקֶּפְרָאִים – הקליפות של פירות הצֵלֶף, שהוא מין שיה,
56 וְהַקְּפִלּוּמוֹת – ירק ששמו 'כרתני', ונאכל כמות שהוא חי, וְהַמְטְלִיא,
57 וְהַחֲמִין – מים חמים, וְהַקְּלִיּוֹת – חִטִּים מְיוּבְשׁוֹת בתנור, שֶׁלְּתָן – של
58 עובדי כוכבים, מוֹתָרִין, כיון שלא השתנו מברייתם על ידי האש, אבל

43 מביאה הגמרא לשון נוספת במחלוקת זו: **וְאִיכָא דְאָמְרֵי** – ויש
 44 שביארו את מחלוקתם באופן אחר, **בְּמִלְפָּחֵי דְמֵיא בּוּלֵי עֲלָמָא לֹא**
 45 **פְּלִיגֵי דְאָסִיר** – בקליות של עדשים שהוסיפו בהם מים, לדברי הכל
 46 אסור, כיון שגזרו בזה משום קליות עדשים שהוסיפו בהם חומץ, **כִּי**
 47 **פְּלִיגֵי בְּחֵיטְי וּשְׁעָרֵי** – ומחלוקתם היא בקליות של חיטין ושעורין, **מֵר**
 48 **סָבֵר גְּזֵרֵינָן הָא אָמְרוּ הָא** – אביו של שמואל, ולוי, סוברים שגזרו
 49 בקליות חיטין ושעורין משום קליות עדשים שהוסיפו בהם חומץ, **וְמֵר**
 50 **סָבֵר לֹא גְזֵרֵינָן** – ורב סובר שלא גזרו בכך.
 51 הגמרא מביאה מאמר בענין מאכל זה: **אָמַר רַב, תְּרֵי מֵינֵי שְׁתֵּיתָהּ**
 52 – שני מינים ממאכל זה, שעשוי מקמח קליות, **שְׂדֵר** – שלח **בְּרִזְלֵי**
 53 **הַגְּלַעְדִּי לְדָוָד הַמֶּלֶךְ**, בשעה שברח מפני אבשלום בנו שמרד בו, אחד
 54 של חיטין ושעורין ואחד של פול ועדשים, **דְּכִתְבִּיב** (שמואל ב' ז' כח–ט)
 55 **מִשְׁכָּב** – מצעים לישון עליהם, **וְסַפּוֹת** – כלים להשתמש בהם, **וּבְכֵלֵי**
 56 **יֹצֵר** – כלי חרס העשויים על ידי יוצר, **הַמֵּים וּשְׁעוּרִים וְקִמַּח וְקֵלֵי**
 57 **וּפְלִל וְעֲדָשִׁים וְקָלִי, וְדַבֵּשׁ וְחֶמְאָה וְצֹאן וְשִׁפּוֹת בְּקָר וְגִבְנִיתוֹ** של
 58 חלב הגישו **לְדָוִד וְלָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ לְאָכֹל**. ומכך שהוזכר בפסוק
 59 פעמיים 'קלי', מוכח שהביאו להם שני מיני קליות.
 60 הגמרא ממשיכה לרון לגבי מאכל זה שנעשה על ידי עובדי כוכבים:
 61 **וְהִשְׁתָּא הוּא דְקָא מְפָקֵי צִנֵּי צִנֵּי לְשׁוּבֵי דְנִהְרֵדְעָא** – ועתה מוציאים
 62 העובדי כוכבים סלים מלאים ממאכל זה בשווקים של העיר
 63 נהרדעא, וישראל קונים מאכל זה ואוכלים אותו, **וְלִית דְּחֵיטְי לְהָא**
 64 **דְּאֲבוּתָה דְּשְׁמוּאֵל וְלֹא** – ואין מי שחושש לדעת אביו של שמואל ושל
 65 לוי, האוסרים.
 66 שנינו במשנה בכלל הדברים האסורים באכילה ומותרים בהנאה,
 67 **וְכִבְשֵׁין** – מאכלים כבושים בחומץ, **שְׂדֵרְכֵן לְתַת בְּתוֹכֵן יַיִן**.
 68 הגמרא מבארת את הלשון 'שדרכן לתת בתוכן יין': **אָמַר הַזִּקְנָה, לֹא**
 69 **שָׁנֹו בְּמִשְׁנָה שְׂמַאכְלִים אֵלּוּ אֲסוּרִים רַק בְּאִכִּילָה אַךְ מוֹתְרִים בְּהִנְאָה,**
 70 **אֶלָּא בְּאוּפֵן שְׂרָק דְּרָרְכֵן לְתַת לְתוֹכֵן יַיִן, אַךְ אֵין יְדוּעַ שְׂבַמְאָכֵל מְסוּים**
 71 **זֶה נִתְּנוּ יַיִן, אָכְלָה בְּמַאכֵל שְׂדֵרְעַ שְׁתַּנּוּ בְּתוֹכֵוּ יַיִן, אָסוּר אֶפְּיֵלוּ**
 72 **בְּהִנְאָה**.
 73 מקשה הגמרא: **וּמֵאֵי שְׁנָא** – במה שונה מאכל זה מ'מוריחים' –
 74 תבשיל שעמרבנים בו קרבי דגים, **דְּשֵׁרוּ רַבְּנֵן בְּהִנְאָה** – שהתירוהו
 75 חכמים בהנאה, הגם שרוב בני אדם מוסיפים בו יין, והרי זה כידוע
 76 שיש בו יין. מתרצת הגמרא: **הֲתָם, בְּמורִיט, נוֹתְנִים אֵת הֵיךְ לְעַבְדֵי**
 77 **זוּהֶמָּא** – כדי להעביר את זוהמת הדגים, והרי זה כאילו היין הולך
 78 לאיבוד, אבל **הָכָא** – כאן, בכבשין, היין ניתן ל'מתוקן טעמא' – למתק
 79 את טעם המאכל, ולכן כשידוע שיש בו יין, אסור אפילו בהנאה.
 80 מביאה הגמרא את דעת החולק: **וְרַבֵּי יוֹחָנָן אָמַר, אֶפְּיֵלוּ כִּבְשֵׁים**
 81 **שְׂדֵרְעַ שֵׁישׁ בְּהֵם יַיִן נְמֵי** – גם כן מותר בהנאה.
 82 מקשה הגמרא: ולרבי יוחנן, **מֵאֵי שְׁנָא** – במה שונה דין הכבשים
 83 שידוע שיש בהם יין מ'מוריחים' לדעת רבי מאיר, **דְּאָסִיר בְּהִנְאָה** –
 84 הסובר שמוריסי אסור בהנאה כיון שהדרך היא לתת בו יין.

1 **וְהָא** – הברייתא השניה סוברת **בְּמֵאֵן דְּאָמַר נִתְּנָן טַעַם לְפָנֵם מוֹתֵר,**
 2 ואף אם באמת בישלו בירה הגדולה דבר אסור, כיון שכבר עבר
 3 עליו לילה מוזמן בישולו, וטעמו פגום, אינה אוסרת מאכל של היתר
 4 שבישלו באותה יורה.
 5 הגמרא מביאה מחלוקת בענין שמן מבושל של עובדי כוכבים: **אָמַר**
 6 **רַב שֵׁשֶׁת, הָאֵי מִשְׁתָּהּ שְׁלִיקָא דְאָרְמֵא** – שמן מבושל של עובדי
 7 כוכבים, **אָסוּר**. מביאה הגמרא את דעת החולק: **אָמַר רַב סַפְרָא,**
 8 **לְמֵאֵי נִחוּשׁ לָהּ** – לאיזה דבר אסור יש לחשוש בשמן זה, **אֵי מִשּׁוּם**
 9 **אֵיעָרוּבֵי** – אם מוחש שהתערב בו יין, ויין של גויים אסור, **מִסְרָא**
 10 **סְרֵי** – הרי אין היין נותן בו טעם טוב, אלא מסריחו. **אֵי מִשּׁוּם בִּישּׁוּלֵי**
 11 **עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים, הֵרִי נֶאֱכַל הוּא הַשְּׁמֵן פְּמֹו שְׁהוּא חֵי, וְאֵף לֵאל**
 12 **בישול, והתבאר לעיל (ע"ה) שכל דבר הנאכל כמות שהוא חי אין בו**
 13 **משום בישולי עכו"ם. אֵי מִשּׁוּם גֵּיעוּלֵי** – פליטת עובדי כוכבים,
 14 כלומר, שנחשוש שמא בישלו באותו כלי מאכל אסור, וכשבישלו בו
 15 את השמן פלט הכלי את טעם האיסור, **נִתְּנָן טַעַם לְפָנֵם הוּא,** שהרי
 16 כבר עבר לילה מעת בישול האיסור, **וּמוֹתֵר**.
 17 הגמרא דנה בענין תמרים מבושלים של עובדי כוכבים: **פַּעֲוּ מֵינִיה**
 18 **מִרְבֵּי אֶסֶר** – שאלו בני השיבה את רב אסי, **הֵנִי אֲהִינִי שְׁלִיקֵי**
 19 **דְּאָרְמֵא** – אותם תמרים מבושלים של עובדי כוכבים, **מֵאֵי** – מה
 20 דינם, האם הם אסורים מדין בישולי עכו"ם. וביארו באיזה אופן שיך
 21 הספק, **חֻלִּינֵי, לֹא תִיבְעֵי לָהּ, דְּוִדְאֵי שְׁרו** – בתמרים מתוקים אין
 22 מקום להסתפק, שבודאי הם מותרים, שהרי ראוי לאוכלם כשהם
 23 חיים. **מְרִירֵי, לֹא תִיבְעֵי לָהּ, דְּוִדְאֵי אָסִירֵי** – אף בתמרים מרים אין
 24 מקום להסתפק, שבודאי הם אסורים, שהרי אינם ראויים להאכל
 25 חיים. **כִּי תִיבְעֵי לָהּ, מִצִּיעָא** – הספק הוא בתמרים בינוניים בטעמם,
 26 שיכולים להאכל על ידי הדחק, **מֵאֵי**.
 27 **אָמַר לְהוּ רַב אַסִּי, מֵאֵי תִיבְעֵי לְכוּ** – מה הספק בדבר, מאחר דְּרַבֵּי
 28 כבר אָסֵר תמרים אלו. **וּמַנּוּ** – ומיהו רבו של רב אסי, לוי.
 29 הגמרא דנה בתבשיל של עובד כוכבים העשוי מקליות: **שְׁתֵּיתָהּ** –
 30 תבשיל שעשוי מקמח של 'קליות', שזו תבואה מיובשת בתנור,
 31 שנעשה על ידי עובד כוכבים, **רַב שְׁרֵי** – התיר, **וְאֲבוּתָה דְּשְׁמוּאֵל וְלֹא**
 32 **אָסִירֵי** אסורו.
 33 מבארת הגמרא במה נחלקו: **בְּחֵיטְי וּשְׁעָרֵי** – בקליות של חיטין
 34 ושעורין, **בּוּלֵי עֲלָמָא לֹא פְּלִיגֵי דְשְׁרֵי** – לדברי הכל מותר, כיון שאין
 35 דרך להוסיף בתבשיל זה חומץ. **בְּמִלְפָּחֵי דְחֶלְא** – בקליות של
 36 עדשים, שמחמת מתיקותן נוהגים להוסיף בהם חומץ, **בּוּלֵי עֲלָמָא**
 37 **לֹא פְּלִיגֵי דְאָסִיר** – לדברי הכל אסור, כיון שחומץ של גויים אסור,
 38 כמבואר לעיל (ט). **כִּי פְּלִיגֵי בְּמִלְפָּחֵי דְמֵיא** – ומחלוקתם היא
 39 בקליות של עדשים שהוסיפו בהם מים, **מֵר סָבֵר** – אביו של שמואל,
 40 ולוי, סוברים דְּזֵרֵינָן הָא אָמְרוּ הָא – אסרו קליות של עדשים
 41 שהוסיפו בהם מים, גזירה משום קליות של עדשים שהוסיפו בהם
 42 חומץ, **וְמֵר סָבֵר לֹא גְזֵרֵינָן** – ורב סובר שלא גזרו בכך.

13 היא, אולם אם **שְׁנֵי רֵאשִׁיָה חֲדָין, וְשְׁנֵי** – או ששני רֵאשִׁיָה כִּדְיִן –
 14 רחבים, זו ביצה טְמֵאָה. סימן נוסף, חֶלְמוֹן – החלק הצהוב של הביצה,
 15 כשהוא מְפָחוּץ, וְחֶלְבוֹן – והחלק הלבן, הוא מְכַפְּנִים, זו ביצה
 16 טְמֵאָה, ואילו חֶלְבוֹן מְפָחוּץ וְחֶלְמוֹן מְכַפְּנִים, זו ביצת עוף או דג
 17 טָהוֹר. כאשר החֶלְבוֹן וְהַחֶלְמוֹן מְעוּרְבִין זֶה בְּזֶה, זֶה הֵיא בִיצַת
 18 הַשְּׂרָיִן, מכל מקום מבואר שיש לביצים סימני כשרות בפני עצמם,
 19 ואם כן קשה, מדוע יש צורך במומחה כדי להכיר בכשרותם.
 20 מתרצת הגמרא: **אָמַר רַבָּא, פְּשְׁנִיפוּזָה הִבְיָצִים וְאֵי אֶפְשֵׁר לְבִדּוּק**
 21 **בְּסִימְנֵיהֶם**.
 22 מקשה הגמרא: ולרבי דוסתאי **דְּמֵן כִּירֵי דְאָמַר סְמֵי מְכָאן עוֹבְרֵן**
 23 – שיש למחוק מהברייתא תיבת 'עוברין', ומשום שלדעתו לדג טמא
 24 אין ביצים,

1 מתבקעות ויוצאים מהם דגים קטנים.
 2 מקשה הגמרא: **לְמָה לִי מוּמְחָה כְּדִי לְהַבְחִין בְּבִיצַי הַדְּגִים אֵם הֵם**
 3 **מדג טהור, לְבִדּוּק בְּסִימְנֵין** של הביצים עצמם, **דְּתִנְיָא בְּבִרְיֵיתָא,**
 4 **בְּסִימְנֵי בִיצִים כְּדִי סִימְנֵי דְגִים** – סימני דגים שונים לסימני הביצים.
 5 תמאה הגמרא: **סִימְנֵי דְגִים סִלְקָא הַעֲתָף** – וכי תעלה על דעתך
 6 שכוונת הברייתא לתת סימנים לדגים עצמם, הלא **סִימְנֵי דְגִים,**
 7 **סְנִפִּיר וְקִשְׁקִישָׁת' פְּתִיבָהּ בְּהוּ בְּפִסּוּק**.
 8 מבארת הגמרא: **אֶלָּא וְדֵאֵי כוּונַת הַבְּרִייתָא לומר, בְּסִימְנֵי בִיצִים** של
 9 עוף טהור, **כְּדִי הֵם סִימְנֵי עוֹבְרֵי** – ביצים של דגים טהורים. **וְאֵלּוּ הֵן**
 10 **סִימְנֵי בִיצִים** של עוף ודג טהורים, **כֹּל שְׁבֻדְרָת** – משוכה, דהיינו
 11 שמצד אחד היא רחבה והולכת ומתקצרת, **וְעֵגוּלָּלָת** – עגולה
 12 ומתגלגלת, **רֵאשֶׁתָּה אַחַד כֹּד** – רחב, **וְרֵאשֶׁתָּה אַחַד חֵד,** ביצה זו טָהוֹרָה